

Laczik Mária: Trilingvális vizsgálatok a viszonyt kifejező melléknevek körében

Laczik Mária megjelent könyve az idegennyelv-tanítás szempontjából fontos témával foglalkozik: a viszonyt kifejező melléknevek egy csoportját vizsgálja három nyelv, az olasz, az orosz és a magyar viszonylatában. A három nyelv között végzett kontrasztív vizsgálat keretében alapvetően az olaszt választja mint kiinduló nyelvet. A vizsgálati korpusz anyagát Ratti et al *Flessioni, Rime, Anagrammi: l'italiano in scatola di montagna* (Zanichelli, Bologna, 1992) címmel megjelent olasz szóvégmutterató szótárából válogatta, igénybe véve azonban más szóvégmutterató, illetve értelmező szótárak segítségét is. A vizsgálat alapvetően szintagmákat vesz alapul, összesen 533 olasz szintagmát elemezve, amelyek közül 127 *-ese, -ense* végződésű melléknévvvel, 406 pedig *-ano, -iano, -igiano* végződésű melléknévvvel kapcsolódik össze. Mint Laczik írja művében, „szemantikai jegyek alapján folytak már vizsgálatok, arról azonban nincs tudomásunk, hogy konkrét, zárt korpusz minden egyes tagjának a besorolását felvállalta volna valaki”.

A kontrasztív/összehasonlító kutatások az idegennyelv-oktatásban fontos szerepet játszanak. A nyelvpedagógiai szempontok figyelembe vétele elengedhetetlen a kontrasztív nyelvészeti kutatásoknál, különösen az alafokú és a középfokú nyelvoktatás épít a tanulók anyanyelvi ismereteire. Emiatt különösen fontos, hogy az összehasonlító nyelvi vizsgálatok eredményei eljussanak a közoktatásban dolgozó pedagógusokhoz is.

A Laczik-féle trilingvális vizsgálat, amelyben az olasz és a magyar mellett az orosz is szerepel harmadik nyelvként, az észak-keleti országgrészben, ahol még ma is magasabb az oroszul tanulók száma, mint az ország többi részén, különösen hasznosnak bizonyulhat. Nem véletlen, hogy éppen Nyíregyháza ad helyet egy ilyen típusú tudományos vizsgálat elvégzésére, és az ebből frott könyv megjelentetésére.

A kötet öt nagy fejezetre tagolódik: A bevezetés után az 1. fejezet „A nyelvek összevetetősége, a korpusz elemzése szemantikai jegyek alapján” című rész fő mondanivalója a vizsgálati korpusz kiválasztása, a vizsgálat módszerének és a vizsgálat menetének a bemutatása. A szerző a Ratti et al (lásd fent) gondozásában megjelent szóvégmutterató szótár anyagát tekinti kiindulási pontnak, de az Alinei-féle szótárt (*Dizionario inverso italiano*. The Hague, Mouton & Co., 1962) is felhasználta konzultációs céllal.

Munkamódszere, hogy kigyűjtötte a szóvégmutterató szótárából azokat az *-ese, -ense, -ano, -iano, -igiano* képzős melléknéveket, amelyek viszony kifejezésére alkalmasak lehetnek, ezek közül is a leggyakoribbakat. Második lépésként viszony jelölésére alkalmas szószerkezeteket (szintagmákat) hozott létre egynyelvű szótárak segítségével. Utolsó lépésként az olasz nyelvű szintagmákat magyar és orosz nyelvre fordította le. Ezzel kialakította a teljes vizsgálati korpuszt, amelyet a három nyelven kontrasztív módszerekkel, szinkrón vizsgálattal vetett egybe a szemantikai jegyek alapján.

A 2. fejezetben „A melléknévv mint önálló lexikai kategória fogalmáról, felosztásáról, tipológiai vonásairól” címmel hasznos szakirodalmi analízist olvashatunk, többek között a melléknévek szemantikai, morfológiai, szintaktikai jellemzői alapján történő felosztásáról.

A 3. fejezet „A relacionális/viszonyító melléknévek fogalma és tulajdonságai” című rész már a vizsgálat konkrét korpuszát alkotó viszonyító melléknévek elemzését adja a három vizsgált nyelv esetében.

A 4. fejezet „A szóképzés és szerepe a viszonyító melléknévek deriválásában” a szóképzési motivációval, a szóképzési 'jelentés'-sel, a képzőkkel, és a viszonyító melléknévek kép-

zöivel foglalkozik. Megállapítja többek között, hogy „mindhárom vizsgált nyelvben fejlett a szóképzés jelensége, s mindhárom nyelv rendelkezik a képzők gazdag rendszerével”. A szóképzésről vallott felfogások az egyes nyelv szakirodalmában eltérőek, ezekről is számos információt kapunk e fejezetből. Szó esik a polyszemiáról, a szinonímiáról, a képzők szerepéről, a szóképzési alapfogalmakról (termékenység, gyakoriság, szabályszerűség), az olasz, az orosz és a magyar képzők jellegzetességeiről és a leggyakoribb képzőkről.

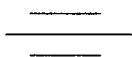
A 5. fejezet „Az -ESE/-ENSE, az -ANO/-IANO/-IGIANO képzős melléknevek alapszavak szerinti felosztása és szemantikai jegyek szerinti besorolása” címmel a konkrét vizsgálati anyagot tartalmazza, a vizsgálati eredmények tükrében, 13 alfejezetben. Laczik alapszavakra osztotta a vizsgálati anyagot, és e szerint 11 kategóriában elemzi a szintaktikai viszonyait szerint az olasz szintagmákat, megadja az orosz és magyar megfelelőiket, majd ezek alapján következtetéseket von le az *-ese*, *-ense*, és az *-ano*, *-iano*, *-igiano* képzős származékszavak mint népnevekről, ezek és célnyelvi megfelelőiről.

Végkövetkeztetésként igazolta, hogy „mindhárom vizsgált nyelvben vannak különböző viszonyt kifejező melléknevek”, amelyek több szempontból is összevethetők: jelentéstartalmukat, szintaktikai funkciójukat tekintve, és sok azonos vonást mutatnak a morfológiai kategóriák érvényesítésében. A célnyelvi megfeleltetésekről számtalan megállapítást tesz, és a további kutatás irányát is megszabja.

A kötet végén, a függelékben, a teljes vizsgálati korpusz megtalálható három nyelven, majd pedig részletes bibliográfiát találunk a témáról.

E kötet az olasz nyelv tanítása során nagy segítséget jelenthet az idegennyelv szakos tanároknak. Az olasz leíró nyelvtanok, amelyeket ma használunk, foglalkoznak ugyan a melléknevekkel és a főnevesülés problémájával, de közel sem ilyen részletességgel, így az e könyvben leírt pontos vizsgálat nagy segítséget jelenthet az olasz mint idegen nyelv tanítása során. Reméljük, hogy ez az értékes anyag minél szélesebb körben kerül felhasználásra, és a szerző folytatja a kutatómunkát, hogy további hasznos következtetések válhassanak közkinccsé.

Bessenyei György Könyvkiadó, Nyíregyháza, 2002. 183. p.

DR. FARKASNÉ JUHÁSZ KRISZTINA

igazgató

Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat

Pedagógiai Intézete

Tatabánya

Kézikönyvek, feladatgyűjtemények

Kerékgyártó Éva–Kórosi Kálmánné:

A tanulás tanítása, tanulása 1–4. osztályban

TANULÁSMÓDSZERTANI KÉZIKÖNYV ÉS FELADATGYŰJTEMÉNY
SZOKÁSRENDSZEREK ÉS TANULÁSI TECHNIKÁK KIALAKÍTÁSÁRA,
FEJLESZTÉSÉRE AZ 1–4. OSZTÁLYBAN

A tanulás tanítása program, a „Tanítsuk meg tanulni a gyereket!” célkitűzés középpontjában az áll, hogy a gyerekek meg tudjanak felelni a tantervi követelményeknek, képesek legyenek önálló ismeretszerzésre, szeressenek, akarjanak, tudjanak jókedvűen tanulni.